

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนาอาสาศัมครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ในครั้งนี้ ขอเสนอการสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. สรุปการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สรุปการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาอาสาศัมครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาอาสาศัมครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี โดยเป็นกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เชื่อมั่นว่าอาสาศัมครทางหลวงชนบทในชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาสาศัมครทางหลวงชนบททุกฝ่ายมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาอาสาศัมครทางหลวงชนบทได้ ถ้าได้รับการเสริมพลังอย่างเหมาะสม ดังนั้นจึงใช้การวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญจากอาสาศัมครทางหลวงชนบท และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในทุกขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนาเริ่มตั้งแต่การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการพัฒนา การแสวงหาแนวทางหรือวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา และการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาอาสาศัมครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้เป็นการสร้างโอกาสให้อาสาศัมครทางหลวงชนบท และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาสาศัมครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ทุกฝ่ายมาร่วมกันเรียนรู้ และปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาอาสาศัมครทางหลวงชนบท 4 ด้าน คือ ด้านการกำกับดูแลทางหลวง ด้านการบำรุงรักษาทางหลวง ด้านความปลอดภัย และด้านการประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นกรอบการวิจัย และผลการวิจัยเป็นดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของอาสาศัมครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ไม่ถูกต้องต่อการมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งสาธารณประโยชน์ คิดว่าเป็นหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ไม่ใช่หน้าที่ของประชาชน มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของอาสาศัมครทางหลวงชนบททั้งด้านกำกับดูแล ด้านการบำรุงรักษาทาง ด้านความปลอดภัย และด้านการประชาสัมพันธ์น้อยมาก

2. ปัญหา และความต้องการการพัฒนาอาสาสมัครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี คืออาสาสมัครทางหลวงชนบทยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง ขาดทักษะ ขาดการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ จึงทำให้ไม่กล้าที่จะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครทางหลวงชนบท

3. แนวทางและวิธีการในการพัฒนาอาสาสมัครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ได้แก่

3.1 การให้ความรู้กฎหมาย ระเบียบ และพระราชบัญญัติทางหลวงที่เกี่ยวข้อง

3.2 การให้ความรู้เรื่องการบำรุงรักษาทางหลวง

3.3 การให้ความรู้เรื่อง ความปลอดภัยบนทางหลวง

3.4 เพิ่มทักษะในการปฏิบัติด้านการกำกับดูแลทางหลวง

3.4.1 การตั้งด่านขังน้ำหนักรถบรรทุก

3.4.2 การซ่อมบำรุงรักษาทางผิวจราจรลาดยาง

3.5 การจัดแบ่งกลุ่มรับผิดชอบตามพื้นที่ในสายทางพร้อมศึกษาดูงานด้านอำนวยความสะดวกบนทางหลวง

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาอาสาสมัครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรีครั้งนี้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรมและยั่งยืน จะต้องดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และการสร้างความรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาโดยกระบวนการพึ่งตนเองของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสิทธิรัฐ ประพุทธนิตสาร (2545, หน้า 24-27) ที่กล่าวว่า การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเกิดจากการปรับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จากการสั่งการจากหน่วยเหนือมาเป็นชุมชนหรือชาวบ้าน ผู้ได้รับการพัฒนาเป็นศูนย์กลางดำเนินการด้วยความเชื่อมั่นในความสามารถของมนุษย์ที่แก้ไขปัญหาด้วยตัวเองได้ เมื่อได้รับการเสริมพลัง (empowerment) และวิธีการที่อาสาสมัครทางหลวงชนบท และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ร่วมกันพิจารณาไว้ ดังนี้

4.1 การเพิ่มพูนความรู้และกระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนความคิดเห็น เรื่อง กฎหมายระเบียบพระราชบัญญัติทางหลวง การบำรุงรักษาทางหลวง ความปลอดภัยบนทางหลวง การตั้งด่านขังน้ำหนักรถบรรทุก และการซ่อมบำรุงรักษาทาง ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการที่ใช้สื่อประกอบได้แก่ ป้ายนิเทศ เอกสาร คู่มือ แผ่นพับ เครื่องฉาย วิดีโอ ประกอบการบรรยายตามแนวทางของสมคิด บางโม (2544, หน้า 14-15) ได้เสนอไว้ว่า การฝึกอบรมเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการทำงานเฉพาะอย่างเรียกย่อๆว่า KUSA คือ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge,K) ให้มีความรู้ หลักการ ทฤษฎี แนวคิดในเรื่องที่อบรมเพื่อนำไปใช้ในการทำงานเพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจ (Understand,U) เป็นลักษณะที่ต่อเนื่องจากความรู้ กล่าวคือ เมื่อรู้ในหลักการและทฤษฎีแล้วสามารถตีความ แปลความ ขยายความ

และอธิบายให้คนอื่นทราบได้ รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ได้ ด้านทักษะ (Skill,S) คือ ความชำนาญหรือความคล่องแคล่วในการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งได้โดยอัตโนมัติ ด้านทัศนคติ (Attitude,A) เจตคติ หรือทัศนคติ คือ ความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งต่างๆ การฝึกอบรมให้เกิดหรือเพิ่มความรู้สึกที่ดีๆ ต่อองค์กร ต่อผู้บังคับบัญชา ต่อเพื่อนร่วมงาน และต่อหน้าที่รับผิดชอบ

4.2 การบริหารจัดการโดยจัดแบ่งกลุ่มรับผิดชอบตามพื้นที่ในสายทาง เป็นรูปคณะทำงานมีการประชุมติดต่อกับประสานงานเพื่อติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดให้มีการศึกษาดูงานด้านอำนวยความสะดวกบนทางหลวง

5. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาอาสาศัมครทางหลวงชนบทในเขตตำบล โลกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

5.1 ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาความรู้ ในด้านการกำกับดูแลทางหลวงด้านการบำรุงรักษาทางหลวงและด้านความปลอดภัยต้องมากกว่าร้อยละ 80 และมากกว่าคะแนนก่อนการพัฒนา

5.2 ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาทัศนคติในด้านการกำกับดูแลทางหลวง ด้านความปลอดภัยของอาสาศัมครทางหลวงชนบทต้องมากกว่าร้อยละ 80 และมากกว่าคะแนนก่อนการพัฒนา

5.3 ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการปฏิบัติของอาสาศัมครทางหลวงชนบท คือ คะแนนการปฏิบัติต้องมากกว่าร้อยละ 80 และมากกว่าคะแนนก่อนการพัฒนา

6. ผลการพัฒนาอาสาศัมครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโลกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

6.1 อาสาศัมครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโลกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มีความรู้เรื่องการกำกับดูแลทางหลวง การบำรุงรักษาทางหลวง ความปลอดภัยบนทางหลวง และการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับดีมาก คือมีค่าคะแนนด้านความรู้ร้อยละ 100 ทุกคน

6.2 อาสาศัมครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโลกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มีความคิดเห็นในด้านกำกับดูแลทางหลวง และความปลอดภัยบนทางหลวง ในเชิงบวก โดยพิจารณาจากผลการพัฒนาที่เป็นไปตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จที่กำหนดไว้ คือ คะแนนความคิดเห็นหลังการพัฒนาคิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งมากกว่าคะแนนก่อนการพัฒนา

6.3 อาสาศัมครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโลกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มีการปฏิบัติหน้าที่ด้านกำกับดูแลทางหลวงมากขึ้น โดยพิจารณาจากผลการพัฒนาที่เป็นไปตามตัวชี้วัด คือ คะแนนการปฏิบัติหลังการพัฒนาคิดเป็นร้อยละ 100 มีเพียงเรื่องการตั้งด่านตรวจรถบรรทุกน้ำหนักเกินกำหนดที่อาสาศัมครทางหลวงชนบท ยังไม่เคยเข้าร่วมปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่ของกรมทางหลวงชนบทส่วนเรื่องการบำรุงรักษาทางหลวง อาสาศัมครส่วนใหญ่ร่วมปฏิบัติ และแจ้งข่าวสารไปยังเจ้าหน้าที่เกินกว่าร้อยละ 80 การปฏิบัติ

ด้านความปลอดภัยมีการแจ้งเหตุ และร่วมปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่ เกินกว่าร้อยละ 80
ด้านการประชาสัมพันธ์ มีการประชุมรับฟังข่าวสารเผยแพร่ข่าวสาร และประชุมพบปะกันเอง
ร้อยละ 100

จากผลสรุปการวิจัย และพัฒนาอาสาสมัครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นการให้อาสาสมัคร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
ในการพัฒนาทุกขั้นตอน ผลที่ได้รับคือ อาสาสมัครทางหลวงชนบทมีความรู้ความเข้าใจ มีความ
คิดเห็นที่ดีและมีการปฏิบัติที่ถูกต้องมากขึ้น ซึ่งทำให้อาสาสมัครทางหลวงชนบทมีศักยภาพ
ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้จะก่อให้เกิดผลดีต่อภาครัฐในการช่วยดูแล
รักษาทางหลวงแล้ว ยังเกิดผลดีต่อชุมชนส่วนรวมด้วย นอกจากนั้นการพัฒนาครั้งนี้ทำให้มี
องค์ความรู้เพิ่มเติม และมีนวัตกรรมใหม่ๆ ในการดูแลรักษาทางหลวงชนบท ซึ่งสามารถพัฒนา
เป็นรูปแบบเพื่อถ่ายทอดความรู้และขยายผลสู่ชุมชนอื่นได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย และพัฒนาอาสาสมัครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโคกสูง อำเภอ
พัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี สามารถนำมาเป็นข้ออภิปรายที่มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. อาสาสมัครทางหลวงชนบทส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นที่ไม่ถูกต้องและขาดการ
ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ทั้ง 4 ด้าน กล่าวคือ การปฏิบัติด้านการกำกับดูแลทางหลวง มีการแจ้ง
ข่าวสารเมื่อมีการรुक้า บุกรุก หรือทำลายเขตทางหลวง การบรรทุกน้ำหนักเกิน ตลอดจนการ
ร่วมปฏิบัติการกับเจ้าพนักงานทางหลวงในการตรวจสอบน้ำหนักของยานพาหนะน้อยมาก
ด้านการบำรุงรักษาทาง มีการแจ้งข่าวสารเมื่อพบความชำรุดเสียหายของทางและอุปกรณ์จราจร
การเกิดอุทกภัย และความเสียหายที่ได้รับผลกระทบ ตลอดจนการร่วมดำเนินการซ่อมบำรุง
เบื้องต้นกับเจ้าหน้าที่ก็น้อยมากเช่นกัน ส่วนด้านความปลอดภัยมีการแจ้งข่าวสารอุบัติเหตุ
น้อยมาก และประการสุดท้าย ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ อาสาสมัครทางหลวงชนบทยังขาด
การเชื่อมโยงข่าวสารระหว่างประชาชน และกรมทางหลวงชนบท

2. ปัญหาและความต้องการการพัฒนาอาสาสมัครทางหลวงชนบทในเขตตำบล
โคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ที่สำคัญคือ อาสาสมัครทางหลวงชนบทขาดความรู้
ที่ครอบคลุมทุกด้าน และมีความคิดเห็นที่ไม่ถูกต้องจึงไม่กล้าที่จะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่
ทั้งด้านการกำกับดูแลทางหลวง ด้านการบำรุงรักษาทางหลวง ด้านความปลอดภัย ตลอดจน
ด้านประชาสัมพันธ์ จึงจำเป็นต้องมีการให้ความรู้ กระตุ้น ย้ำเตือนแก่อาสาสมัครทางหลวง
ชนบทให้ปรับเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อก่อให้เกิดการนำมาปฏิบัติจริง

3. แนวทางการพัฒนาอาสาสมัครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโคกสูง อำเภอ
พัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี คือการให้ความรู้เรื่องกฎหมาย ระเบียบและพระราชบัญญัติทางหลวง
ที่เกี่ยวข้อง การบำรุงรักษาทางหลวง การชั่งน้ำหนักบรรทุก การศึกษาดูงาน ด้านความ

ปลอดภัยบนทางหลวง รวมทั้งการแบ่งกลุ่มรับผิดชอบสายทางตามพื้นที่ ซึ่งเป็นการเพิ่มความรู้ความเข้าใจและมีความคิดเห็นที่ดี รวมทั้งมีพฤติกรรมการพัฒนาที่ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการการพัฒนาในแต่ละปัญหาของอาสาสมัครทางหลวงชนบท ซึ่งอาสาสมัครทางหลวงชนบทและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการระบุปัญหาเพื่อแสวงหาแนวทางและร่วมกันพัฒนา

4. การพัฒนาอาสาสมัครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี พบว่าหลังการพัฒนาโดยยุทธศาสตร์การเพิ่มพูนความรู้ด้วยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ผลิตสื่อเอกสารแจก จัดทำป้ายนิเทศประกอบการบรรยาย รวมทั้งมีการบริหารจัดการโดยการแบ่งกลุ่มรับผิดชอบตามพื้นที่ในสายทาง ตลอดจนการจัดให้มีการศึกษาดูงานด้านอำนวยความสะดวกบนทางหลวง ทำให้อาสาสมัครทางหลวงชนบทได้รับความรู้ความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนความคิดเห็นจนกระทั่งสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการกำกับดูแลทางหลวง ด้านการบำรุงรักษาทางหลวง ด้านความปลอดภัย และด้านการประชาสัมพันธ์ มีการประชุมประจำเดือนเพื่อรายงานผลการปฏิบัติโดยเจ้าหน้าที่ของสำนักงานทางหลวงชนบท มีส่วนร่วมและมีการตรวจสอบเพื่อติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง จนเห็นว่าการปฏิบัติของอาสาสมัครทางหลวงชนบท ปฏิบัติได้ถูกต้องและเห็นชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น

5. ปัญหาและอุปสรรค จากการศึกษาและวิจัยครั้งนี้ พบว่า เกิดปัญหาและอุปสรรคในด้านการกำกับดูแลทางหลวง ในเรื่องการตั้งด่านตรวจรถบรรทุกน้ำหนักเกินกำหนด เพราะอาสาสมัครทางหลวงชนบทไม่เคยเข้าร่วมปฏิบัติการกับเจ้าหน้าที่ของกรมทางหลวงชนบทเลย หลังจากการได้รับการพัฒนา ผู้วิจัยในฐานะผู้ประเมินผลการปฏิบัติราชการได้ตรวจสอบแผนการปฏิบัติการสัปดาห์ตั้งด่านตรวจจิปรถบรรทุกที่น้ำหนักเกินกำหนดของสำนักงานทางหลวงชนบทจังหวัดลพบุรี ปรากฏว่าไม่มีสายทางในพื้นที่ตำบลโคกสูงอยู่ในแผน นับว่าเป็นปัญหาที่อาสาสมัครทางหลวงชนบทในตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี และเจ้าหน้าที่ของกรมทางหลวงชนบทโดยสำนักงานทางหลวงชนบทจังหวัดลพบุรีจะต้องร่วมมือกันวางแผนพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการพัฒนาอาสาสมัครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ลักษณะ คือ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยและพัฒนาครั้งต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยและพัฒนาอาสาสมัครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ด้วยกระบวนการ มีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาทุกขั้นตอน ตั้งแต่การศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการการพัฒนา การระบุปัญหา

และร่วมกัน ระดมความคิดเห็นในการแสวงหาแนวทางหรือวิธีการในการพัฒนา กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาและร่วมในกิจกรรมการพัฒนา ทำให้เกิดความรู้สึกว่าการพัฒนาอาสาสมัครทางหลวงชนบทไม่ใช่หน้าที่ของเจ้าหน้าที่กรมทางหลวงชนบท แต่เป็นความร่วมมือจากทุกฝ่ายรวมทั้งตัวอาสาสมัครทางหลวงชนบทเอง เจ้าหน้าที่ของกรมทางหลวงชนบทและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีส่วนสำคัญ สามารถมองเห็นปัญหา และแสวงหาแนวทางเพื่อเรียนรู้ที่จะนำมาปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติและเป็นผู้พัฒนาอยู่ในบุคคลเดียวกัน ดังนั้น จึงสมควรนำกระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาทุกขั้นตอนนำไปใช้ในการพัฒนาอาสาสมัครทางหลวงชนบทอื่นได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยและพัฒนาครั้งต่อไป

การวิจัย และพัฒนาอาสาสมัครทางหลวงชนบทในเขตตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี เป็นการพัฒนาในด้านความรู้ทัศนคติ และทักษะการปฏิบัติของอาสาสมัครทางหลวงชนบท เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถดูแลรักษาสาธารณประโยชน์ในท้องถิ่นของตนเอง การร่วมกันปฏิบัติการในกิจกรรมการพัฒนาจนทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ คือรู้สึกว่าตนเองเป็นคนสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดการพัฒนาจนประสบความสำเร็จ การที่หน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดการกับปัญหาชุมชนของเขาเองและคอยเอื้ออำนวยในส่วนที่เขาขาด และเติมเต็มให้ส่วนที่เขายังไม่มีเป็นการสมควรอย่างยิ่ง ดังนั้น จึงควรจัดให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) อย่างต่อเนื่องซึ่งนอกจากจะเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการและเป็นองค์รวมแล้ว ยังจะทำให้ชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อก่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป